

عوامل موثر بر افزایش مشارکت زنان روستایی در صندوق‌های اعتبارات خرد روستایی مطالعه موردی شهرستان سمنان

علی ثابت خیرآبادی^۱، حمیدرضا بهاری^۲

چکیده

در این تحقیق با روش پیمایشی، عوامل موثر بر بهبود مشارکت زنان در صندوق‌های اعتبارات خرد روستایی بررسی شده است. جامعه آماری شامل اعضای صندوق‌های اعتباری خرد زنان روستایی شهرستان سمنان بود. نتایج تحقیق نشان داد که برخی عوامل موثر بر مشارکت زنان در صندوق اعتباری بترتیب اولویت عبارتند از: برنامه ریزی‌های همراه با مشارکت زنان، فراهم نمودن آموزش‌های لازم و مستمر برای اعضا، ایجاد حس تعلق و افزایش اعتماد بنفس زنان روستایی و ... همچنین براساس نتایج حاصل از تحلیل عاملی، عوامل موثر بر مشارکت زنان روستایی در سه عامل اصلی دسته بندی شدند که در مجموع این سه عامل ۷۱/۲۹ درصد از واریانس کل سازه‌های موثر بر افزایش میزان مشارکت را تبیین می‌کند که این عوامل عبارتند از: عوامل آموزشی - مدیریتی، عوامل اجتماعی - روانشناختی و عوامل اقتصادی - حمایتی.

کلید واژگان: اعتبارات خرد روستایی، مشارکت زنان، مطالعه موردی، شهرستان سمنان

^۱ رئیس اداره ترویج شهرستان سمنان

^۲ دانش آموخته کارشناسی ارشد مهندسی اقتصاد کشاورزی، مدرس دانشگاه پیام نور سمنان

مقدمه

در جامعه امروز ایران، زنان نشان داده اند که توانایی ها و قابلیت های بالقوه فراوانی دارند و تحت شرایط مناسب می توانند مشارکت موثری در توسعه اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی کشور داشته باشند. از آنجایی که در دهه های اخیر زنان دسترسی بهتری به دانش و اطلاعات فنی در عرصه های اقتصادی داشته اند، مشارکت داوطلبانه و آگاهی آنها در این زمینه ها افزایش یافته است. از طرفی در روستا ها، زنان حدود نیمی از جمعیت روستایی را به خود اختصاص می دهند. با وجود اینکه آنها نقش بسزایی در فرایند تولیدات روستایی دارند، ضروری است که به طرق مختلف از جمله با راه اندازی صندوقهای اعتباری خرد امکان و احساس ایجاد تعلق در جامعه، حداقل در اجتماع اعضا صندوق به عنوان یک گروه جامعه روستایی، بوجود آید. قطعاً می توان گفت حصول موفقیت های پی در پی این صندوق ها امکان حضور و مشارکت زنان روستایی را در جوامع بزرگتر فراهم خواهد کرد (ایران‌شاهی، ۱۳۸۲). از طرفی تعیین نخستین دهه سازمان ملل برای فقرزدایی، نقش اعتبار خرد در کاهش فقر و توسعه روستایی و عنایت به اهداف توسعه هزاره و تعیین سال ۲۰۰۵ به عنوان سال اعتبارات خرد همگی حاکی از اهمیت فراوانی است که اعتبارات خرد در این رابطه می تواند داشته باشد. از این رو افزایش و بهبود مشارکت زنان در فعالیت اقتصادی، از عمده ترین اهداف بسیاری از سازمانهای دولتی از جمله دفتر مشارکت و امور زنان وزارت جهاد کشاورزی در قالب ارائه طرحهایی چون طرح صندوق اعتبارات خرد زنان روستایی و ... را می توان نام برد. در همین راستا یکی از شاخص های اصلی نوسازی اقتصاد ملی و توسعه اجتماعی، جایگاه مشارکت زنان و نحوه ایفای نقش آنان در ساختارهای اقتصادی است. در ادبیات توسعه، واژه مشارکت از جایگاه خاصی برخوردار است. مفهوم واژه مشارکت، امروزه تبدیل به یکی از واژه های کلیدی در فرهنگ توسعه شده است. مشارکت عبارت است از مداخله داوطلبانه مردم در تغییرات تعیین شده توسط خودشان.

براساس گزارشهای بانک جهانی تجارب سازمانهای دست اندرکار در زمینه بهبود جایگاه اقتصادی - اجتماعی زنان به ویژه در مناطق روستایی حاکی از آن است که مشارکت زنان روستایی در زمینه های اقتصادی پیش نیاز توانمند سازی و مشارکت همه جانبه آنها در برنامه های توسعه روستایی است و هنوز در جوامع مختلف به دلایل گوناگون فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی تعادل مطلوب و قابل قبولی در امر مشارکت عادلانه زنان روستایی در جهت توسعه و بروز خلاقیتها و استعداد های آنها برقرار نشده است (ثابت قدم، ۱۳۷۲). به طور کلی، انقلاب تامین مالی و اعتبارات خرد فرایندی است که حدود سه دهه است که در سطح کل جهان معرفی شده و گشایش قابل ملاحظه ای برای اقشار پایین جامعه ایجاد نموده است، در این راستا نیز مطالعات (کوشکی، ۲۰۱۱) نشان داده که برنامه های اعتبارات خرد عموماً در کاهش فقر موثر بوده و توانسته به بهبود وضعیت تحصیلی و تغذیه ای کودکان منجر شود که این اهداف و برنامه ها کاملاً در راستای فرایند توسعه روستایی می باشند. کشورهایی که در این زمینه فعالیت قابل توجهی دارند عبارتند از: اندونزی، بولیوی، چین، هند، کنیا، تانزانی، ویتنام و بنگلادش.

لازم به یادآوری است که تشکل های داوطلبانه مردمی هم در این زمینه بسیار فعال بوده و کمک موثری می نمایند (کوشکی، ۲۰۱۱). همچنین نزدیک به ۳ دهه است که تامین مالی خرد به عنوان یکی از ابزارها و روشهای توسعه اقتصادی برای اقشار پایین جامعه بخصوص زنان روستایی مورد استفاده قرار گرفته و تقریباً در اغلب کشورهای جهان رایج شده است. بطوری که بانک جهانی نشریه ای تحت عنوان انقلاب تامین مالی خرد انتشار داده است. سازمان غیر دولتی زنان الگا قرقیزستان در سال ۱۹۹۵ توسط زنان روستایی منطقه ایسیک-آتا پیروزی شد که هدف اصلی، بهبود وضع زنان، رشد آگاهی، مشارکت در روند باز سازی و مساعدت به اقشار فقیر و محروم بود. در این انجمن، هرگونه کمک ممکن، اطلاع رسانی، آموزش و اراده اعتبارات خرد به فرایند توسعه، کسب حقوق اجتماعی و بالاخره رشد اقتصادی آنان بسیار مهم تلقی می شود (سلطانوا، ۱۳۸۲). در برنامه اعتبارات خرد مالزی، در کنار آموزشهای رسمی، آموزشهای غیر رسمی برای ارتقا آگاهی، مشارکت و توانمندسازی زنان روستایی در نظر گرفته شده است و در این برنامه با اعطای وام همراه است، وام تنها به زنان تعلق می گیرد. دسترسی زنان به اعتبارات، منجر به افزایش سطح درآمد زنان، دسترسی به شبکه های اطلاعات و بازار، ارتقا جایگاه زنان در مشارکت اقتصادی خانواده، افزایش مشارکت آنها در تصمیم گیری در مورد هزینه های خانوار و بهبود دیدگاه عمومی زنان در مورد نقش زنان در خانواده و جامعه می گردد و به این ترتیب مشارکت زنان در تصمیم گیری در نهادهای اجتماعی - سیاسی و حتی در خانواده ارتباط مستقیمی با مشارکت آنان در امور اقتصادی دارد. کمیسیون اجتماعی و اقتصادی سازمان ملل (ESCAP) در آسیا و اقیانوس

آرام هدف از ارائه اعتبارات خرد به روستاییان را کاهش فقر، ایجاد اشتغال، کسب درآمد، توسعه اقتصادی - اجتماعی، افزایش خود اتکایی، خود اشتغالی و عزت نفس میدانند و بدنبال آن بهداشت و تغذیه و سطح سواد فقرا، زنان و بچه ها بالا می رود و این توانمندی اقتصادی در دراز مدت به توانمندی سیاسی، اجتماعی و حقوقی از طریق توسعه و تقویت گروههای زنان، کودکان و فقرا به عنوان توان بالقوه ای در توانمندی مالی کمک می کند (ازکیا و ایمانی، ۱۳۸۵). از جمله آثار تشکیل صندوق مشارکت زنان روستایی استفاده بهینه از پس اندازهای کوچک در جهت ایجاد مشاغل خانگی برای زنان و در نتیجه کاهش فقر است. همچنین وجود مشارکت اعضا که، یکی از ویژگی های صندوق می باشد موجب افزایش روحیه مشارکت در روستا شده و زمینه را برای همکاری بیشتر در طرحهای دیگر را مساعد کرده است که بطور غیر مستقیم اثر فقرزدایی دارد (خزاعی، ۱۳۷۸). در نهایت برنامه اعتباری خرد زنان به عنوان یک راه حل کلیدی توام با مشارکت زنان برای فقر زدایی و توانمندی زنان مورد توجه قرار گرفته است. دسترسی به اعتبارات از طریق توانمند کردن زنان باعث حذف موانع فردی و اجتماعی برای زنان در تمامی زمینه ها می شود. اگرچه قانون اساسی بر برابری زنان و مردان در منافع حاصل از زحماتشان تاکید دارد، اما همچنان خلاء عمیقی بین موقعیت زنان و مردان در دسترسی به منابع وجود دارد (حسن زاده و همکاران، ۱۳۷۸). در این مطالعه به بررسی عوامل موثر بر بهبود و افزایش میزان مشارکت زنان روستایی در صندوقهای اعتباری خرد در شهرستان سمنان می پردازد. در چهارچوب ادبیات نظری مقاله، ضمن بررسی تعاریف و نتایج مطالعات انجام شده به مبحث سیر تکاملی اعتبارات خرد در جهان، تاثیر مشارکتی زنان روستایی (به عنوان فقیرترین قشر روستایی) در این مقوله پرداخت شده است.

روش تحقیق

این تحقیق به روش پیمایشی انجام شده است و از نوع توصیفی-همبستگی می باشد. جامعه آماری تحقیق شامل ۱۵۰ نفر از زنان روستایی عضو صندوقهای اعتباری خرد شهرستان سمنان تشکیل می دهند. براساس جدول مورگان تعداد نمونه های مناسب برای این تحقیق ۱۰۸ نفر برآورد گردید که بمنظور افزایش دقت این تعداد به ۱۱۰ نفر افزایش یافت. به منظور کسب اطمینان ۱۲۰ پرسشنامه در بین زنان روستایی عضو کلیه صندوق های استان توزیع گردید که از این تعداد در نهایت ۱۱۰ پرسشنامه حاوی اطلاعات مورد نظر تکمیل و مورد تحلیل قرار گرفت. ابزار تحقیق در دو بخش شامل ویژگی های فردی و اجتماعی زنان و عوامل موثر بر بهبود مشارکت زنان عضو بوده است که اعتبار محتوایی پرسشنامه با استفاده از دیدگاه تعدادی از اساتید گروه ترویج و آموزش کشاورزی استان سمنان و تعدادی از زنان روستایی چند روستای مورد مطالعه تایید گردید. جهت تعیین اعتبار پرسشنامه در منطقه مورد مطالعه نیز تعداد ۲۰ پرسشنامه بین اعضاء صندوق توزیع گردید و پیش آزمون شد و با استفاده از نرم افزار SPSS ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸ محاسبه گردید که نشان می دهد سوالات پرسشنامه از اعتبار بالایی برخوردار است.

برای بررسی دیدگاه زنان روستایی نسبت به عملکرد صندوق های اعتباری خرد برای بهبود مشارکت در صندوق های اعتبارات خرد ۱۴ گویه در قالب طیف لیکرت استفاده شد. موارد این طیف شامل: هیچ، خیلی کم، کم، تا حدودی، زیاد و خیلی زیاد بود. برای هیچ مقدار عددی صفر و برای خیلی کم مقدار عددی ۱ و برای کم مقدار عددی ۲ و برای تا حدودی مقدار عددی ۳ و برای زیاد مقدار عددی ۴ و برای خیلی زیاد مقدار عددی ۵ در نظر گرفته شد. همچنین ضریب پراکندگی نشان دهنده ای بالا ترین رتبه بودو برای مواردی که ضریب پراکندگی آنها مشابه بود، رتبه یکسانی در نظر گرفته شد.

در این تحقیق هدف از کاربرد تحلیل عاملی مشخص کردن عوامل موثر بر بهبود مشارکت زنان روستایی در صندوق های اعتبارات خرد از دیدگاه اعضا و تعیین مقدار واریانس تبیین شده توسط هر کدام از متغیرها در قالب عامل های دسته بندی شده می باشد. در تحقیق حاضر، از تحلیل عاملی نوع استخراجی با رویکرد تعیین متغیرهای معنی دار در هر کدام از عاملهای تعیین شده در چهارچوب نظری تحقیق استفاده شد. بطور کلی در راستای انجام تحلیل عاملی در این تحقیق، مراحل زیر طی شده است:

تعیین و تشخیص مناسب بودن داده ها برای تحلیل عاملی با استفاده از آزمون های KMO و بارتلست صورت گرفت. در این تحقیق با توجه به مقادیر KMO به دست آمده در سطح خوب می توان گفت که داده ها برای تحلیل عاملی مناسب بوده اند. یکی از موارد مهم در تحلیل

عاملی، تعیین تعداد عامل های قابل استخراج است. اگرچه مبنای کمی دقیقی برای تصمیم گیری در مورد تعداد عامل های استخراجی ارائه نشده است، اما ضوابطی وجود دارد که در تصمیم گیری برای تعیین تعداد عاملهای استخراجی از آنها استفاده می شود. این معیارها عبارتند از:

- ۱- معیار مقدار ویژه
- ۲- معیار پیشین
- ۳- معیار درصد واریانس
- ۴- معیار تست بریدگی

در این تحقیق با توجه به استخراجی بودن نوع تحلیل عاملی و نیز به منظور مشخص شدن میزان درستی عوامل در نظر گرفته شده برای تعیین عوامل موثر بر مشارکت، متغیرها در سه عامل دسته بندی شوند. در تحلیل عاملی، منظور از چرخش، چرخاندن محورهای عاملی حول مرکز مختصات است. چرخش را موقعی انجام می دهند که تفسیر عامل ها به سادگی ممکن نباشد. بنابراین، منظور ساده سازی ساختار عامل ها و تفسیرپذیری آنها، از چرخش عاملی استفاده می شود. روشهای متعددی برای چرخش عامل ها وجود دارد که در این تحقیق از روش واریماکس استفاده شد و متغیرها یی که بار عاملی آنها بزرگتر از ۰/۵ بود، به عنوان بارهای عاملی معنا دار استخراج شدند.

یافته ها

در این مطالعه یافته های تحقیق نشان داد که دختران و زنان روستایی عضو صندوق های اعتباری خرد در محدوده سنی ۲۴ تا ۷۰ سال قرار دارند و میانگین سن اعضا ۳۵ سال بود. از لحاظ تحصیلات، بیشترین درصد فراوانی (۳۱/۳ درصد) مربوط به اعضای با سطح سواد ابتدایی و خواندن -نوشتن بود و افراد با تحصیلات راهنمایی و متوسطه ۲۸/۷٪، تحصیلات دیپلم و بالاتر ۲۷/۸٪ و بیسواد ۱۲/۲٪ از جمعیت زنان عضو صندوق خرد زنان روستایی شهرستان سمنان را تشکیل می دهند. براساس اطلاعات جمع آوری شده توزیع پاسخگویان براساس وضعیت تاهل بیانگر آن است که ۱۱/۶۳٪ اعضا مجرد و ۸۸/۳۷ درصد متاهل هستند. از لحاظ مدت زمان عضویت در صندوق، میانگین مدت زمان عضویت ۸۴ ماه، بیشترین و کمترین مدت زمان عضویت نیز به ترتیب ۹۶ ماه و یازده ماه بوده است. بررسی میزان وامهای دریافت شده توسط اعضا نشان می دهد که ۸/۶ درصد دوبار و ۲۵/۷ درصد نیز سه بار و ۶۵/۷ درصد نیز چهار بار موفق به دریافت وام شده اند. در مجموع بالغ بر ۱۰۰ درصد اعضا از صندوق وام دریافت نموده اند. یافته های تحقیق در زمینه فعالیت های درآمدزا زنان بعد از دریافت وام نشان می دهد که فعالیت کشاورزی و دامی ۴۰/۶ درصد، پرورش طیور ۲۵/۶ درصد، خیاطی و هنرهای دستی ۱۸/۲ درصد، قالی بافی ۲/۸ درصد، آرایشگری ۷/۳ درصد و پرورش قارچ و عرقیجات ۵/۵ درصد می باشد. برای ارزیابی اثر و عملکرد صندوق بر ایجاد اشتغال، به مقایسه فعالیتهای زنان قبل و بعد از دریافت وام پرداخته شده است. قبل از دریافت وام ۸۲/۶ درصد از زنان هیچ گونه فعالیت درآمد زایی نداشته اند اما بعد از عضویت و دریافت وام این میزان به ۴۸ درصد کاهش یافته است، می توان چنین نتیجه گیری کرد صندوق اعتبارات خرد با تاثیر بر میزان دارایی های مولد زنان عمدتاً بشکل دام و طیور، خرید چرخ خیاطی و گلدوزی و... در جریان درآمدی آتی زنان عضو اثر گذار بوده است و زنان توانسته اند با سرمایه های آن ابزار تولید برای خود فراهم کنند (کوشکی، ۱۳۸۷).

رتبه بندی عملکرد صندوق های اعتباری خرد برای بهبود مشارکت زنان از دیدگاه اعضا مطابق یافته های تحقیق موارد زیر به عنوان مهم ترین فعالیت ها و عملکرد صندوق اعتباری خرد برای افزایش و بهبود میزان مشارکت اعضا شناخته شدند (جدول ۱).

جدول ۱- دیدگاه زنان روستایی نسبت به عملکرد صندوق های اعتباری خرد برای بهبود مشارکت زنان

ردیف	فعالیت و عملکرد صندوق های اعتباری خرد زنان	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات	رتبه
۱	برنامه ریزی همراه با مشارکت زنان عضو	۳/۱۹	۰/۷۷۲	۰/۲۳۱	۱
۲	فراهم نمودن آموزش لازم و مستمر برای زنان عضو	۴/۴۶۲	۱۰/۷۰۴	۰/۲۴۰	۲
۳	ایجاد حس تعلق و افزایش اعتماد به نفس زنان روستایی با تصمیم گیری زنان روستایی	۳/۱۳۱	۰/۷۷۸	۰/۲۴۸	۳
۴	فراهم آوردن شرایط اجتماعی لازم به منظور ارتقاء جایگاه زنان روستایی عضو	۳/۱۵۸	۰/۸۲۳	۰/۲۶۰	۴
۵	تقویت حس مشارکت بین زنان عضو	۳/۱۸۱	۰/۸۳۱	۰/۲۶۱	۵
۶	مشورت با زنان روستایی در مورد نحوه عضوپذیری	۳/۱۳۷	۰/۸۳۵	۰/۲۶۷	۶
۷	حمایت سازمانهای دولتی و غیردولتی مرتبط از صندوق	۳/۲۲۵	۰/۸۷۶	۰/۲۷۱	۷
۸	فراهم نمودن دانش بازاریابی و اطلاعات روز در مورد فروش محصولات برای زنان و آگاه کردن آنان از سلیقه مشتریان	۳/۳۷۵	۰/۸۳۱	۰/۲۷۳	۸
۹	آشناسازی اعضا با مشاغل جدید	۳/۱۶۲	۰/۸۸۹	۰/۲۸۰	۹
۱۰	اعطای وام با کارمزد کمتر به زنان روستایی	۳/۲۸	۰/۹۳۳	۰/۲۸۳	۱۰
۱۱	افزایش مبلغ وامهای اعطایی به زنان	۳/۱۲۵	۰/۹۴۳	۰/۳۰۰	۱۱
۱۲	افزایش میزان سرمایه اهدایی از طرف خیرین، اداره ترویج و خیرین به صندوق اعتباری خرد زنان روستایی	۳/۳۱۳	۰/۹۵۳	۰/۳۰۴	۱۲
۱۳	لزوم سرمایه گذاری اولیه برای عضویت از طرف زنان	۳/۸۶۲	۰/۹۲۸	۰/۳۲۴	۱۳
۱۴	مستقل کردن اعضا با گذشت زمان و افزایش سرمایه در قالب گروه های کوچک خودگردان	۳/۴۸	۷/۶۶	۲/۲۰	۱۴

تحلیل عاملی متغیرها و سازه های بهبود و افزایش مشارکت زنان در صندوق اعتباری خرد روستایی

به منظور کاهش تعداد متغیرهای تحقیق به عوامل کمتر و تعیین سهم هر یک از عامل ها در بهبود مشارکت و فعالیت زنان عضو، از تکنیک تحلیل عاملی استفاده شد. محاسبات انجام شده نشان داد که انسجام درونی داده ها برای بهره گیری از تکنیک تحلیل عاملی مناسب بوده (KMO=0/706) و آمار بارتلت نیز در سطح یک درصد معنی دار بود که دلالت بر تایید تحلیل عاملی دارد. در این تحلیل با توجه به ملاک کیسر سه عامل که دارای مقدار ویژه بالاتر از یک بودند، استخراج شد که نتیجه در جدول ۲ به همراه مقدار ویژه و درصد واریانس

مربوط ذکر شده است. روشهای متعددی برای چرخش عامل ها وجود دارد که در این تحقیق از چرخش عاملی به روش وریماکس استفاده شد و متغیرها یی که بار عاملی آنها بزرگتر از ۰/۵۰ بود به عنوان بارهای عاملی معنی دار استخراج گردید و در نهایت در سه عامل دسته بندی و نامگذاری گردید.

جدول ۲- مقدار آماره KMO آزمون بار تلت

تحلیل عاملی	KMO	Bartlet Test	Sig
عوامل موثر بر بهبود مشارکت زنان عضو در صندوق	۰/۷۰۶	۳۳۲/۸۹	۰/۰۰

براساس جدول ذیل ، مقدار واریانس تجمعی تبیین شده توسط این سه عامل ۷۱/۲۹ درصد بوده و مطابق با جدول ۳ عامل آموزشی - مدیریتی به عنوان مهمترین عامل بهبود دهنده مشارکت اعضاء صندوق های اعتباری به شمار می آید که ۲۷/۹۸٪ واریانس کل را تبیین می کند. بیشترین مقدار ویژه ۳/۳۳ مربوط به مؤلفه های آموزشی مدیریتی بوده که در واقع برابر با واریانس تبیین شده توسط این مؤلفه است.

جدول ۳- عامل های استخراج شده از تحلیل عاملی ، تعیین سازه های بهبود دهنده مشارکت زنان در صندوق اعتبارات خرد

ردیف	نام عامل	مقدار ویژه	درصد واریانس	درصد تجمعی
۱	آموزشی - مدیریتی	۳/۳۳	۲۷/۹۸	۲۷/۹۸
۲	اجتماعی - روانشناختی	۳/۰۳۹	۲۲/۴۹	۵۰/۴۷
۳	اقتصادی - حمایتی	۳/۰۱۹	۲۰/۸۲	۷۱/۲۹

پس از چرخش عاملی به روش وریماکس متغیرهای تحقق در سه عامل دسته بندی شدند (جدول ۴).
جدول ۴- متغیر های مربوط به هر کدام از مؤلفه های همراه با بار عاملی بدست آمده از ماتریس دوران یافته

مؤلفه	متغیرها	بار عاملی
آموزشی - مدیریتی	آموزش مستمر اعضاء هیات مدیره و مدیر عامل	۰/۸۹۴
	افزایش دانش بازاریابی اعضا	۰/۸۴۰
	برنامه ریزی مشارکتی	۰/۸۲۵
	آشنا سازی زنان عضو با مشاغل جدید	۰/۷۶۹
اجتماعی - روانشناختی	افزایش احساس تعلق و اعتماد بنفس اعضاء	۰/۸۳۸
	مشورت با اعضا در نحوه عضو پذیری	۰/۸۳۰
	تقویت مشارکت	۰/۷۱۸
	ایجاد شرایط اجتماعی برای ارتقاء جایگاه زنان	۰/۶۵۳
اقتصادی - حمایتی	سرمایه اهدایی بیشتر به صندوق	۰/۸۹۶
	ارائه وام به اعضا با کارمزد کمتر	۰/۸۰۳
	حمایت سازمان های دولتی و غیر دولتی	۰/۷۱۱
	افزایش مبلغ وام	۰/۶۰۹

مولفه اول

چهار متغیر تشکیل دهنده مولفه اول به ترتیب مقدار بار عاملی (سهام متغیر در تشکیل عامل) عبارتند از: آموزش مستمر اعضای هیات مدیره و مدیر عامل، دانش بازاریابی، برنامه ریزی و مشارکتی، آشناسازی با مشاغل جدید با توجه به ماهیت متغیرهای تاثیر گذار که مولفه های اول را می سازند، مولفه اول بنام آموزشی - مدیریتی نامگذاری گردید.

مولفه دوم

چهار متغیر تشکیل دهنده مولفه دوم به ترتیب مقدار بار عاملی (سهام متغیر در تشکیل عامل) عبارتند از: افزایش احساس تعلق و اعتماد بنفس، مشورت با اعضا در نحوه عضو پذیری، تقویت مشارکت، ایجاد شرایط اجتماعی برای ارتقاء جایگاه زنان. یا توجه به ماهیت متغیرهای تاثیر گذار که مولفه دوم را می سازند، مولفه دوم بنام مولفه اجتماعی - روانشناختی نام گذاری گردید.

مولفه سوم

چهار متغیر تشکیل دهنده مولفه سوم به ترتیب مقدار بار عاملی (سهام متغیر در تشکیل عامل) عبارتند از: سرمایه اهدایی بیشتر به صندوق، ارائه وام به اعضا با کارمزد کمتر، حمایت سازمانهای دولتی و غیردولتی، افزایش مبلغ وام. یا توجه به ماهیت متغیرهای تاثیر گذار که عامل سوم را می سازند، عامل سوم بنام مولفه اقتصادی - حمایتی نام گذاری گردید.

نتیجه گیری و پیشنهادها

توسعه روستایی مستلزم وجود نهادهای کارآمد است که برای تحقق اهداف توسعه باید از مناسب ترین و مطلوب ترین سازماندهی ممکن بهره مند باشند از طرفی در توسعه روستایی نیز هدف جلب و توسعه مشارکت روستاییان، بخصوص اقشار محروم تر روستا یعنی زنان روستایی هستند که در اغلب برنامه های پیشین توسعه به نوعی در حاشیه قرار گرفته اند. این رو مشارکت وسیله ای برای گسترش و توزیع شرکت در تصمیم های اجتماعی و گروهی، کمک به توسعه و بهره مند شدن از اثرات آن است. کنش اجتماعی مشارکتی زنان، بصورت گسترده مستلزم این است که اعضا و افراد ذینفع از قدرت اجتماعی و مشترک برخوردار باشند که با تاسیس صندوق های اعتباری خرد و ماهیت مشارکتی آن، این امکان برای زنان روستایی فراهم آمده است. همچنین با تشکیل صندوقهای اعتبارات خرد، زنان روستایی با حضور در جلسات بحث و گفتگو با دیگر اعضا و ارکان صندوق، تیم تشکیل دهنده صندوق، همچنین حضور در جلسات هفتگی، ضمن ارتقاء سطح مشارکت خود به مهارت های فردی و جمعی هم چون توجه به طرف مقابل، گوش کردن، صحبت کردن و ارائه نظر به موقع کمک به تصمیم گیری ها در خصوص چگونگی فعالیت صندوق، تحمل عقاید مخالف، یافتن مشکلات پیرامون و پیدا کردن راه حل های گوناگون جهت حل مشکلات بوده و در پایان بحث با توجه به مباحث مطرح شده، پیشنهادهای زیر ارائه می گردد.

مطابق با یافته های تحقیق ۴۳/۵ درصد یعنی تقریباً نیمی از زنان و دختران روستایی عضو در وضعیت کم سواد یا بی سواد به سر می برند. این مسئله لزوم توجه بیشتر به برگزاری کلاسهای آموزشی و توجیهی توسط صندوق اعتبارات خرد جهت افزایش آگاهی و مشارکت اعضا را می رساند. لذا آموزشهای ترویجی و نیز صنایع دستی و تبدیلی و بطور کلی آموزش های مشارکت و انجام فعالیتهای گروهی برای این قشر از زنان روستایی از رتبه و اهمیت بالایی برخوردار است. در این راستا پیشنهاد می شود با توجه به سطح سواد پایین اعضا بیشتر به آموزش عمومی و روشهای آموزشی عملی و همچنین آموزش های اولیه مورد نیاز و مطابق با مشاغل و فعالیت های تولیدی منطقه مورد مطالعه ارائه شود تا بدین وسیله عاملی در جهت افزایش مشارکت زنان باشد. همانطور که یافته های تحقیق نشان داد میانگین سن زنان و دختران عضو ۳۵ سال بود که با توجه به حضور زنان جوان که دارای تحصیلات بالاتری هستند پیشنهاد می شود که از این افراد به عنوان تسهیلگر در امور مشارکت صندوق استفاده شود.

یافته های تحقیق نشان داد که فراهم آوردن شرایط اجتماعی لازم به منظور ارتقاء جایگاه زنان روستایی، بعنوان دومین اولویت در بهبود و افزایش میزان مشارکت زنان عضو شناخته شد، در این راستا کمک گرفتن از تسهیلگران بمنظور گسترش فرهنگ مشارکت زنان و ایجاد شرایط و بسترسازی مناسب و همچنین یکی از موارد و نکات موثر بر بهبود مشارکت زنان در صندوق های اعتبارات خرد در منطقه مورد مطالعه نگرش خانواده نسبت به فعالیت زنان در بیرون از منزل، مساعدتر و مثبت تر باشد، در افزایش روند مشارکت زنان تاثیر بسزایی دارد.

نتایج حاصل از تحلیل عاملی نشان داد که یکی از عوامل موثر بر گسترش و بهبود مشارکت مولفه های اجتماعی روانشناختی و مولفه های آموزشی مدیریتی بود که در این راستا با تلاش در جهت ارتقاء مهارت فردی و اجتماعی زنان روستایی و کاهش نقش عوامل بیرونی از طریق سپردن اداره امور صندوقهای اعتبارات خرد زنان روستایی و آموزش های توجیهی و عمومی و تخصصی مورد نیاز جهت آگاهی بیشتر از شرایط خود و در نتیجه توانمند سازی زنان در امر مشارکت می شود.

براساس نتایج حاصله از تحلیل عاملی، از جمله مؤلفه بهبود دهنده زمینه های اقتصادی صندوق ها عبارتنی از: افزایش میزان سرمایه هدایی از طرف خیرین و اداره ترویج به صندوق، حمایت سازمانهای دولتی و غیر دولتی (NGO) مرتبط از صندوق های اعتباری، افزایش مبلغ وامهای اعطا شده به زنان، که در این صورت پیشنهاد می شود با بیان و تشریح اهداف اصلی صندوق ها در جهت کاهش فقر، توانمند سازی زنان روستایی و ... در کنار حمایت و مشارکت و توجه بیشتر سازمانهای دولتی، از حمایت نهاد های خود جوش محلی و روستایی استفاده کنند که این یافته مطابق با یافته های (کوشکی، ۲۰۱۱) می باشد.

منابع

- ازکیا، م. و ایمانی، ع. (۱۳۸۵)، نقش اعتبارات خرد در توانمند سازی و ایجاد اشتغال زندانیان آزاد شده: تجربه بانک کشاورزی. مجموعه مقالات سمینار اعتبارات خرد توسعه روستایی و فقر زدایی، تهران: مرکز تحقیقات اقتصادی بانک کشاورزی.
- ایرانشاهی، ح. (۱۳۸۰)، بررسی ضرورت تاسیس صندوق های قرض الحسنه اشتغال روستایی و ارائه الگوی ساختاری اثر بخش و کارآمد برای آن. پایان نامه کارشناسی ارشد کرمانشاه: مرکز آموزش مدیریت دولتی کرمانشاه، سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور.
- ثابت قدم، ش. (۱۳۷۲) نقش جایگاه زنان در توسعه روستایی. فصلنامه فرزانه، ویژه مطالعات و تحقیقات مسائل زنان، شماره ۱.
- حسن زاده، ع.؛ ازوجی، ع. و قویدل، ص. (۱۳۸۵)، بررسی آثار اعتبارات خرد در کاهش فقر و نابرابری درآمدی. فصلنامه اقتصاد اسلامی، سال ۶، شماره ۲۱.
- خزاعی، ع. (۱۳۷۸)، صندوق مشارکت زنان روستایی. فصلنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه، سال ۷، شماره ۲۶.
- سلطانوخ، خ. (۱۳۸۲) برنامه اعتبارات خرد در سازمان غیر دولتی الگا- تجربه قرقیزستان. تهران: وزارت جهاد کشاورزی، معاونت ترویج، دفتر امور زنان.
- کلانتری، خ. (۱۳۸۲)، پردازش و تحلیل داده ها در تحقیقات اجتماعی- اقتصادی. تهران: شریف
- کوشکی، ف. (۱۳۸۷)، تبیین مولفه های تاثیر گذار بر عملکرد صندوق های اعتباری خرد زنان روستایی و نقش آن در توسعه روستایی استان کرمانشاه. پایان نامه کارشناسی ارشد، پردیس کشاورزی و منابع طبیعی، دانشکده اقتصاد و توسعه کشاورزی دانشگاه تهران.
- کوشکی، ف. (۱۳۸۷)، عوامل موثر بر بهبود مشارکت زنان در صندوق های اعتبارات خرد روستایی: مطالعه موردی استان کرمانشاه. فصلنامه روستا و توسعه، سال ۱۴، شماره ۱.